นิพนธ์ต้นฉบับ

Received: Dec. 11,2021
Revised: May 21,2022
Accepted: May 25,2022
Published: June 1,2022

ความรู้ ทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะของเทศบาลตำบลในจังหวัดภูเก็ต

Knowledge, Attitudes Affecting Work Safety Behaviors of Solid Waste Collectors of Subdistrict Municipality in Phuket Province.

จิตติพงศ์ สังข์ทอง*, นิศากร ตันติวิบูลชัย
หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
Jittipong Sungthong*, Nisakorn Tantiwiboonchai
Public Health Program, Phuket Rajabhat University

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจภาคตัดขวางโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะ และ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ ทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะในพื้นที่เทศบาลตำบล 9 แห่งของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 136 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานในระดับน้อย และมีทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ ความรู้ฯ และทัศนคติฯ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง (r=0.323) และ (r=0.281) ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 อย่างไรก็ดี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรอบรมเพิ่มความรู้ด้านความปลอดภัยและสร้างทัศนคติที่ถูกต้องในการทำงาน รวมไปถึงควรมีมาตรการติดตามทำงานของกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนการจัดสรรเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมเพื่อให้พนักงานเก็บขนขยะได้มีเวลาพัก ซึ่งจะช่วยลดอุบัติเหตุและเพิ่มความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะได้

คำสำคัญ: ความปลอดภัยในการทำงาน, พฤติกรรม, ความรู้, ทัศนคติ, พนักงานเก็บขนขยะ

Corresponding author: จิตติพงศ์ สังข์ทอง E-mail: jittipong.s@pkru.ac.th, Tel: 0868830721

Original article

Received: Dec. 11,2021
Revised: May 21,2022
Accepted: June 1,2022
Published: June 3,2022

Abstract

This research is a cross-sectional survey study aiming to 1) study the level of knowledge, attitudes and safety behaviors in the work of solid waste collectors and 2) to study the correlation of knowledge attitudes affecting work safety behavior of solid waste collectors in 9 subdistricts municipality, Phuket province. The samples were 136 solid waste collectors selected by purposive sampling technique and collected data using questionnaire. The statistics were frequency, percentages, mean, standard deviation and Pearson's correlation. The results of the study, the samples had a low level of working safety knowledge and a moderate level of attitude. The work safety behaviors of the samples were good level. However, knowledge and attitudes were related to work safety behaviors of the samples (r=0.323) and (r=0.281) at the 0.01 level of significance. Anywise, Relevant agencies should be trained to increase safety knowledge and create the right attitude to work. Including, there should be monitoring measures for the work of the samples as well as allocating additional staff to allow solid waste collectors to have time to rest will help reduce accidents and increase the safety of the solid waste collectors' work.

Keyworks: Work Safety, Behavior, Knowledge, Attitude, Solid Waste Collectors

Corresponding author: Jittipong Sungthong E-mail: jittipong.s@pkru.ac.th, Tel: 0868830721

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ได้ให้ความสำคัญด้านความปลอดภัยในการทำงานของบุคคล ซึ่งปรากฏในมาตรา 74 ที่ระบุว่า “รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัยและให้มีงานทำ และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยและมีสุขอนามัยที่ดีในการทำงาน ได้รับรายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน” (Office of the council of state, 2017) ซึ่งเป็นแนวนโยบายที่สำคัญของรัฐในการดำเนินการให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาจากข้อมูลรายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2559-2563 กลับพบว่า ประเทศไทยยังประสบปัญหาอย่างมากจากสภาพอันตรายจากการทำงาน และความไม่ปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน (Office of The National Economic and Social Development Council, 2021)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น รัฐจึงกำหนดให้ความปลอดภัยในการทำงานเป็นวาระแห่งชาติในช่วง พ.ศ.2560-2569 เพื่อดำเนินงานส่งเสริมผู้ปฏิบัติงานให้มีความปลอดภัย รวมถึงป้องกันและลดอันตรายหรือการบาดเจ็บอันเนื่องจากการทำงาน ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมเชิงป้องกัน ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนางานสาธารณสุขให้มีความยั่งยืน(Ministry of Labour, 2018) ทั้งนี้ความปลอดภัยเป็นหัวใจสำคัญของการทำงาน โดยเมื่อบุคคลมีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้อง ย่อมลดโอกาสการประสบอันตรายจากการทำงาน รวมถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้นได้ แต่อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาสถิติการประสบอันตรายในการทำงานปี พ.ศ. 2563 พบว่า ลูกจ้างประสบอันตราย จำนวนทั้งสิ้น 85,533 ราย และมีจำนวนสูงถึง 588 ราย ที่ต้องสูญเสียชีวิตอันเนื่องจากอันตรายที่เกิดขึ้นในการทำงาน (Social Security Office, 2020a) และลูกจ้างส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับโรคระบบกล้ามเนื้อและโครงสร้างกระดูกที่เกิดขึ้นจากการทำงานสูงถึงร้อยละ 84.66 ของชนิดโรคที่เกิดขึ้นกับลูกจ้าง (Social Security Office, 2020b) กรณีจังหวัดภูเก็ต พบว่า ในช่วง พ.ศ. 2561-2563 มีจำนวนลูกจ้างที่ประสบอันตรายจากการทำงานไม่น้อยกว่า 1,000 รายต่อปี และสูงเป็นอันดับที่ 3 ของพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย (Social Security Office, 2018)

สำหรับพนักงานเก็บขนขยะซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานหนึ่งในระบบที่มีความเสี่ยงด้านสุขภาพและประสบอันตรายจากการทำงานสูง ทั้งปัญหาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อและได้รับการบาดเจ็บเนื่องจากของมีคมทิ่มแทง (Chomchey & Na-Rungsri, 2013) รวมไปถึงการสัมผัสกับสิ่งคุกคามทางสุขภาพ อาทิ สารเคมี สัตว์นำโรค ละอองชีวภาพ (Sangkham,Thongtip & Sakunkoo, 2021) ตลอดจนความเหนื่อยล้าเนื่องจากการปฏิบัติงานที่ยาวนานและต่อเนื่อง (Decharat, 2016) ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของความผิดปกติทั้งร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะ พบว่า กลุ่มอาชีพนี้ยังมีการดูแลตนเองได้ยังไม่ดี เช่น ขณะปฏิบัติงานไม่สวมใส่หน้ากากรวมไปถึงอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัย ตลอดจนการปฏิบัติงานด้วยท่าทางที่ไม่ถูกต้อง (Jaisue & Nilvarangkul, 2017) และมีความถี่เกิดอุบัติเหตุจากการทำงานสูง ตลอดจนการรับรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงของโรคและการบาดเจ็บที่เกิดจากการทำงานน้อย (Nitaramorn, Suwannapong, Tipayamongkholgul & Sihabut, 2021) จังหวัดภูเก็ตเป็นพื้นที่หนึ่งซึ่งประสบปัญหาขยะมีจำนวนมากโดยมีปริมาณสูงเกือบถึง 1,000 ตันต่อวัน ในช่วงปี พ.ศ. 2563 (Regional Environment Office 15 (Phuket), 2020) ปริมาณ

ขยะที่มากส่งผลโดยตรงกับภาระงานเก็บขนขยะ โดยพนักงานต้องปฏิบัติงานเก็บขนขยะเกือบทุกวัน ซึ่งมีผลอย่างมากต่อความอ่อนล้าจากการทำงาน อันนำไปสู่การบาดเจ็บและอุบัติเหตุจากการทำงานที่สูง แต่อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาองค์ความรู้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของกลุ่มอาชีพพนักงานเก็บขนขยะ พบว่า ยังมีระดับความรู้ไม่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระดับและความสัมพันธ์ของความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานโดยใช้หลักคิดแบบจำลอง Knowledge-Attitude-Practice (KAP) มาช่วยในการอธิบายเกี่ยวกับเชิงความสัมพันธ์ร่วมระหว่างความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคล (Theppitak, 2013) โดยมุ่งหวังว่า ผลการศึกษาจะช่วยให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจและทัศนคติตลอดจนพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะ อันจะนำไปสู่แนวทางลดความเสี่ยงหรืออันตรายจากการทำงาน และยกระดับมาตรฐานงานด้านความปลอดภัย ตลอดจนช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของพนักงานเก็บขนขยะต่อไป

วัตถุประสงค์

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะของเทศบาลตำบลในจังหวัดภูเก็ต และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ ทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะของเทศบาลตำบลในจังหวัดภูเก็ต

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Survey Study) โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนธันวาคม 2562 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2563

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรเป็นพนักงานเก็บขนขยะของเทศบาลตำบล 9 แห่งในจังหวัดภูเก็ต จำนวนทั้งสิ้น 182 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความจำเพาะเฉพาะกลุ่ม และผู้วิจัยใช้วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 124 คน แต่ผู้วิจัยได้เก็บตัวอย่างเพิ่มเติมเป็น 136 คน โดยมีเกณฑ์คัดเข้าของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ปฏิบัติงานเก็บขนขยะไม่น้อยกว่า 3 เดือน 2) ภารกิจหลักเป็นการเก็บขนขยะ และ 3) ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ในส่วนเกณฑ์คัดออกกลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ลาออกหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงาน 2) เปลี่ยนแปลงหน้าที่รับผิดชอบ 3) มีความประสงค์ขอถอนตัวหรือไม่สามารถเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดกระบวนการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน จำนวน 20 ข้อ ลักษณะคำถามให้เลือกตอบ “ถูก” หรือ “ผิด” คะแนนเต็ม 20 คะแนน แบ่งระดับความรู้ฯ เป็น 3 ระดับตามเกณฑ์การแบ่งคะแนนของบลูม (Bloom, 1956) ดังนี้ คะแนน 0-12 คะแนน มีความรู้ระดับน้อย คะแนน 13-16 คะแนน มีความรู้ระดับปานกลาง คะแนน 17-20 คะแนนมีความรู้ระดับมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน จำนวน 20 ข้อ ใช้วิธีการประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักการของ Likert ออกเป็น 5 ระดับ โดยอ้างอิงการแบ่งระดับคะแนนของเบสท์และคาห์น (Best & Kahn, 1998) ซึ่งมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 1-5 คะแนน โดยคะแนน 1.00-1.49 คะแนน มีระดับทัศนคติต่ำมาก คะแนน 1.50-2.49 คะแนน มีระดับทัศนคติต่ำ คะแนน 2.50-3.49 คะแนน มีระดับทัศนคติปานกลาง คะแนน 3.50-4.49 คะแนน มีระดับทัศนคติสูง และคะแนน 4.50-5.00 คะแนน มีระดับทัศนคติสูงมาก ในส่วนข้อคำถามเชิงลบจะมีการกลับค่าคะแนน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน จำนวน 10 ข้อ โดยใช้วิธีการประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักการของ Likert แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ซึ่งอ้างอิงการแบ่งระดับคะแนนของเบสท์และคาห์น (Best & Kahn, 1998) มีค่าคะแนน 0-3 คะแนน ทั้งนี้ ค่าคะแนน 0.00-1.00 คะแนน มีระดับพฤติกรรมฯ ไม่ดี คะแนน 1.01-2.00 คะแนน มีระดับพฤติกรรมฯ พอใช้ และคะแนน 2.01-3.00 คะแนน มีพฤติกรรมฯ ดี สำหรับข้อคำถามเชิงลบจะมีการกลับค่าคะแนน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือวิจัยได้ผ่านการตรวจความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยได้ค่าความตรงตามเนื้อหา (IOC) ทุกข้ออยู่ในช่วง 0.67-1.00 และนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try Out) กับพนักงานเก็บขนขยะในพื้นที่จังหวัดพังงา ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานด้วยวิธีคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20) เท่ากับ 0.73 และค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.20-0.53

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Pearson Correlation เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) หรือค่า r ได้ดังนี้ ค่า r เท่ากับ ± 1.00 แปลว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ ค่า $r > 0.70$ หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูง ค่า r อยู่ระหว่าง 0.30-0.70 แปลว่า มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ค่า $r < 0.30$ หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำ และค่า r เท่ากับ 0.00 คือ ไม่มีความสัมพันธ์กัน (Srisatidnarakul, 2010)

จริยธรรมวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เรื่อง “ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงานเก็บขนขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลในจังหวัดภูเก็ต” ซึ่งได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เลขที่รับรอง PKRU 2019-005 ลงวันที่ 22 กันยายน 2562

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (97.06%) และมีอายุในช่วง 21-30 ปี มากที่สุด (29.41%) รองลงมา ได้แก่ ช่วงอายุ 31-40 ปี (28.68%) และกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งมีสถานภาพสมรส (50.74%) กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (47.79%) รองลงมามีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (23.53%) สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ที่ 8,001-11,000 บาทต่อเดือน (61.03%) รองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ 11,001-14,000 บาทต่อเดือน (30.15%)

ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่น้อย (62.50%) และมีความรู้ระดับปานกลาง (37.50%) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ฯ เท่ากับ 12.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.84 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีความรู้ฯ น้อย ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง (n=136)

ประเด็น	จำนวน (ร้อยละ)			$\bar{X}$ (S.D.)	ระดับ
	น้อย	ปานกลาง	มาก		
ความรู้ฯ	85 (62.50)	51 (37.50)	0	12.00 (1.84)	น้อย

ในส่วนทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า โดยส่วนมากกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติฯ ในระดับปานกลาง (61.03%) รองลงมา คือ ระดับสูง (36.76%) ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง (n=136)

ประเด็น	จำนวน (ร้อยละ)					$\bar{X}$ (S.D.)	ระดับ
	ต่ำมาก	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก		
ทัศนคติฯ	0	0	82 (60.29)	51 (37.50)	3 (2.21)	3.42 (1.50)	ปานกลาง

สำหรับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 2.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.12 โดยเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า พฤติกรรมฯ ที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติได้ดี ได้แก่ การแต่งกายที่รัดกุมเหมาะสม และไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขณะปฏิบัติงาน ตลอดจนปฏิบัติตามกฎระเบียบในการทำงานอย่างเคร่งครัด แต่กลุ่มตัวอย่างยังมีการปฏิบัติบ้างในบางเวลาขณะทำงาน คือ การหยอกล้อเล่นกัน การสูบบุหรี่ รวมถึงการปฏิบัติงานในขณะที่สภาพร่างกายไม่พร้อม ในส่วนการโหน กระโดดขึ้นลงรถขณะที่รถกำลังวิ่งเป็นพฤติกรรมฯ ที่ไม่เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง (n=136)

ข้อคำถาม	$\bar{X}$ (S.D.)	ระดับ
1.ท่านนั่งท้ายรถ หรือโหนไปกับรถเก็บขยะขณะที่รถกำลังวิ่ง	0.97 (1.20)	ไม่ดี
2.ท่านหยอกล้อ หรือเล่นกับเพื่อนขณะทำงาน	1.92 (1.14)	พอใช้
3.ท่านนั่งบนหลังคารถเก็บขยะขณะรถวิ่ง	2.22 (1.13)	ดี
4.ท่านแต่งกายรัดกุมและเหมาะสมขณะทำงาน	2.29 (1.04)	ดี
5.ท่านทำงานแม้ว่าสภาพร่างกายท่านไม่พร้อม	1.92 (1.08)	พอใช้
6.ท่านปฏิบัติงานเก็บขยะด้วยความระมัดระวัง	2.56 (0.85)	ดี
7.ท่านดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนหรือขณะทำงาน	2.68 (0.73)	ดี
8.ท่านสูบบุหรี่ขณะทำงาน	1.91 (1.20)	พอใช้
9.ท่านปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับในการทำงานอย่างเคร่งครัด	2.39 (0.86)	ดี
10.ท่านแจ้งผู้บังคับบัญชาเมื่อเกิดเหตุกับท่านหรือเพื่อนร่วมงานโดยทันที	2.58 (0.84)	ดี
ค่าคะแนนเฉลี่ย	**2.14 (1.12)**	**ดี**

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ผลการศึกษา พบว่า ความรู้ฯ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานในระดับปานกลาง (r = 0.323) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในส่วนของทัศนคติฯ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน (r = 0.281) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน (n=136)

ความสัมพันธ์ระหว่าง	ค่าความสัมพันธ์ (r) พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน	p-value
ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน	0.323**	<.001
ทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน	0.281**	.001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

ผลการศึกษาอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ด้านพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ยังขาดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งผลศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ Abdulrahman, Kader, Rahim & MD Jager Din (2019) ที่พบว่า พนักงานเก็บขนขยะในเกาะปีนัง ประเทศมาเลเซียมีระดับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคและการดูแลสุขภาพของตนเองอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Marahatta, Katuwl, Adhikari & Rijal (2018) ที่พบว่า พนักงานเก็บขนขยะในเมืองกาฐมาณฑุ ประเทศอินเดีย มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพที่น้อยเพียงร้อยละ 16.1 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เช่นเดียวกันกับผลศึกษาของ Khwancharorn, Cheevakul, Tandej, Nummork, Jinathit, Fakfang et al. (2021) ซึ่งวิจัยเกี่ยวกับพนักงานเก็บขนมูลฝอยในพื้นที่เทศบาลเมืองลาดสวายที่ระบุว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งมีระดับความรู้ในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานในระดับต่ำ อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ Gebremedhin, Debere, Kumie, Tirfe & Alamdo (2016) ซึ่งระบุว่า ความรู้ด้านการป้องกันอันตรายจากการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรอบรมสร้างความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานแก่กลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับปัจจัยคุกคามทางสุขภาพ หลักการยศาสตร์ในการทำงาน ซึ่งผลวิจัยของ Rajapaksha, De Silva, Basnayake, Jayakody, Ariyawansha & Siriwardena (2017) ยืนยันว่า กระบวนการอบรมให้ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อยกระดับความรู้ให้แก่พนักงานเก็บขนขยะ ส่วนทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลวิจัยของ Gebremedhin, Debere, Kumie, Tirfe & Alamdo (2016) ที่พบว่า พนักงานเก็บขนขยะในเมือง Addis Ababa ประเทศเอธิโอเปีย มีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการทำงานในระดับปานกลาง เฉกเช่นเดียวกับข้อค้นพบของ Thirarattanasunthon Kwanhian & Yaowayod (2017) ที่พบว่า คนเก็บขยะในพื้นที่ฝังกลบขยะทุ่งท่าลาด จังหวัดนครศรีธรรมราช มากกว่า 4 ใน 5 มีทัศนคติในระดับปานกลาง แต่มีความแตกต่างจากการผลวิจัยของ Nanok & Charerntanyarak (2020) ที่พบว่า พนักงานเก็บขนมูลฝอยในพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่นมีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการปฏิบัติงานในระดับดี ทั้งนี้ ผลที่แตกต่างกันอาจมาจากการอบรมให้ความรู้ด้านการป้องกันอันตรายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นประจำเดือนละ 1 ครั้ง ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดี ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่วิจัยที่กลุ่มตัวอย่างไม่ได้รับการอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ คือ กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่า อุบัติเหตุเป็นเรื่องปกติไม่สามารถป้องกันได้ เหมือนกับการศึกษาของ Chaikhan & Pansiri (2019) ที่ระบุว่า พนักงานเก็บขนมูลฝอยมีความเชื่อว่า อุบัติเหตุเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คล้ายคลึงกับข้อมูลวิจัยของ Malik, Lyndon & Chin (2020) ที่ศึกษาสถานะสุขภาพและการเจ็บป่วยของผู้ลี้ภัยที่มีอาชีพเก็บขยะในประเทศปากีสถาน ข้อค้นพบหนึ่ง คือ กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่า “ความสกปรกไม่สามารถเป็นปัญหาสุภาพได้ หากมันไม่ได้อยู่ในชะตากรรม” ซึ่งสะท้อนให้เห็นทัศนคติที่คลาดเคลื่อนทั้งในแง่สุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งสื่อสารทำความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติหรือความเชื่อในการทำงานที่ถูกต้องให้แก่พนักงานเก็บขยะอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยน

ทัศนคติซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากข้อเสนอแนะจากวิจัยของ Black, Karki, Lee, Makai, Baral, Kritsotakis et al. (2019) ที่ว่า การปรับระดับความรู้ของกลุ่มคนเก็บขยะสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการทำงานที่ดีขึ้นได้

สำหรับผลวิจัยพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมฯ ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานอย่างเคร่งครัด อาทิ การแต่งกาย การปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวัง เป็นต้น จึงทำให้ผลการวิจัยกลุ่มตัวอย่างในแง่พฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับที่ดี สอดคล้องกับผลวิจัยของ Chaikhan & Pansiri (2019) ซึ่งนำเสนอว่า พนักงานเก็บขนมูลฝอยมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับดี เช่นเดียวกับผลวิจัยของ Thirarattanasunthon, Kwanhian & Yaowayod (2017) ระบุว่า คนเก็บขยะมีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายต่อตนเองในเกณฑ์ที่สูง แต่อย่างไรก็ดีผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ในบางประเด็นก็ยังเป็นสิ่งที่น่ากังวล เช่น กลุ่มตัวอย่างต้องทำงานในสภาพร่างกายที่ไม่พร้อม เช่น เจ็บป่วยหรือไม่สบาย แต่ต้องมาปฏิบัติงานเนื่องจากไม่มีเจ้าหน้าที่ทำงานทดแทนหรือขาดระบบหมุนเวียนผู้ปฏิบัติงานอาจทำให้เกิดความล้าและอ่อนเพลียอันจะนำไปสู่อุบัติเหตุจากการทำงานได้ ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดสรรเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมหรือการสลับหมุนเวียนการทำงานเป็นสิ่งที่หน่วยงานที่รับผิดชอบควรกำกับดูแลเพื่อลดความเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะ สำหรับการขึ้นลงรถในขณะที่รถกำลังวิ่งเป็นพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติเป็นประจำและมีความไม่เหมาะสมสอดคล้องกับผลวิจัยของ Lerdpornsawan, Chanprasit & Keawthummanukul (2017) พบว่า พนักงานเก็บขนขยะประมาณ 3 ใน 4 มีพฤติกรรมการยืน ปีนขึ้นลงรถเก็บขยะ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Acts) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการติดตาม ตรวจสอบการทำงานด้วยความปลอดภัยของพนักงานเก็บขนขยะอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นไปตาม KAP Model ที่อธิบายว่า ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกับข้อค้นพบของ Akkajit, Romin & Assawadithalerd (2020) ที่พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะติดเชื้อของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (r=0.396) และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมฯ เช่นเดียวกันกับความรู้ (r=0.519) เฉกเช่นเดียวกันกับผลวิจัยของ Kamkhien (2021) ที่พบว่า ความรู้ และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการมูลฝอยติดเชื้อของบุคลากรในโรงพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนการอบรมให้ความรู้ สร้างทัศนคติที่ถูกต้องจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ช่วยพัฒนายกระดับมาตรฐานการทำงานด้วยพฤติกรรมความปลอดภัยแก่พนักงานเก็บขนขยะได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

- หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการอบรมเพิ่มความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน และทัศนคติที่ถูกต้องการการปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัย เพื่อให้พนักงานเก็บขนขยะมีความเข้าใจและตระหนักในอันตรายจากการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง

- หน่วยงานต้นสังกัดมีมาตรการติดตาม กำกับดูแลการปฏิบัติงานของพนักงานเก็บขนขยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ควรมีการวิจัยเกี่ยวความล้า และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานของพนักงานเก็บขนขยะ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัยของพนักงานเก็บขนขยะ
- ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความรอบรู้ทางสุขภาพของพนักงานเก็บขนขยะ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของพนักงานเก็บขนขยะ
- ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบหรือโปรแกรมส่งเสริม พัฒนาความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยในการทำงานแก่พนักงานเก็บขนขยะ เพื่อช่วยยกระดับการปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัยของพนักงานเก็บขนขยะ

References

Abdulrahman, S. A., Kader Maideen, S. F., Rahim, F. F., & MD JAGAR DIN, A. R. K. (2019). Seroprevalence, Knowledge, Attitude and Practice Regarding Prevention of Hepatitis C among Municipal Waste Collectors in Penang Island, Malaysia. *Journal of Clinical and Health Sciences*, *4*(1), 47. https://doi.org/10.24191/jchs.v4i1.7282

Akkajit, P., Romin, H., & Assawadithalerd, M. (2020). Assessment of Knowledge, Attitude, and Practice in respect of Medical Waste Management among Healthcare Workers in Clinics. *Journal of Environmental and Public Health*, *2020*. https://doi.org/10.1155/2020/8745472

Best, W. J., & Kahn, V. J. (1998). *Research in Education.* (8th ed.). Allyn&Bacon.

Black, M., Karki, J., Lee, A. C. K., Makai, P., Baral, Y. R., Kritsotakis, E. I., Bernier, A., & Fossier Heckmann, A. (2019). The health risks of informal waste workers in the Kathmandu Valley: a cross-sectional survey. *Public Health*, *166*, 10–18.

Bloom, S. B. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives Book 1: Cognitive Domain.* (1st ed.). David Mckay.

Chaikhan, S., & Pansiri, W. (2019). Behavior and Knowledge of Work Safety among Garbage Collectors: A Case Study of Ubon Ratchathani City Municipality, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Science and Technology, Ubon Ratchathani University*, *21*(1), 50–59.

Chomchey, N., & Na-Rungsri, K. (2013). Health status and opinions toward flood-related refuse collection: A case study of refuse collectors at one district office of the Bangkok Metropolitan administration. *Thammasat Medical Journal*, *13*(2), 195–201.

Decharat, S. (2016). Quality of Life among Garbage Workers, Case Study : Southern Thailand. *Journal of Safety and Health*, *9*(31), 6–15.

Gebremedhin, F., Debere, M. K., Kumie, A., Tirfe, M., & Alamdo, A. G. (2016). Assessment of Knowledge, Attitude and Practices Among Solid Waste Collectors in Lideta Sub-city on Prevention of Occupational Health Hazards, Addis Ababa, Ethiopia. *Science Journal of Public Health*, *4*(1), 49–56. https://doi.org/10.11648/j.sjph.20160401.17

Jaisue, D., & Nilvarangkul, K. (2017). Self-Care Ability among Waste Pickers. *Journal of Nursing and Health Care*, *35*(1), 37–45.

Kamkhien, S. (2021). Factors related to the Infectious Waste Management Behavior of Personel in Phichit Hospital. *Academic Journal of Mahasarakham Provincial Public Health Office*, *5*(9), 125–139.

Khwancharorn, R., Cheevakul, C., Tandej, B., Nummork, S., Jinathit, P., Fakfang, S., & Lakhunee, K. (2021). Improving Work Process and Behavior for the Safety of Garbage Collection Personal: A Case Study Of Lat Sawai Munipality. *The Journal of Research and Academics*, *4*(1), 121–130.

Lerdpornsawan, N., Chanprasit, C., & Keawthummanukul, T. (2017). Occupatinal Health Hazards and Health Status Related to Risk Among Waste Collectors. *Nursing Journal*, *44*(2), 138–150.

Malik, B., Lyndon, N., & Chin, Y. W. (2020). Health Status and Illness Experiences of Refugee Scavengers in Pakistan. *SAGE Open*, *10*(1), 215824402091456. https://doi.org/10.1177/2158244020914562

Marahatta, S. B., Katuwl, D., Adhikari, S., & Rijal, K. (2018). Knowledge on occupational health hazard and safety practices among the municipal solid waste handler. *Journal of Manmohan Memorial Institute of Health Sciences*, *3*(1), 56–72. https://doi.org/10.3126/jmmihs.v3i1.19179

Ministry of Labour. (2018). *Occupational Safety and Health in Thailand, 2018.* http://osh.labour.go.th/images/PDF/2018/10/26/situation-osh-2018-th.

Nanok, M., & Charerntanyarak, L. (2020). Occupational Hazard Prevention Behvior of Garbage Collector in Khon Kaen Municipality. *KKU Journal for Public Health Research*, *13*(1), 48–59.

Nitaramorn, S., Suwannapong, N., Tipayamongkholgul, M., & Sihabut, T. (2021). Health Status of Waste Management Workers in Municipality of Nonthaburi Province. *Journal of Health Science*, *30*(2), 232–241.

Office of the council of state. (2017). *Constitution of The Kingdom of Thailand (B.E.2564(2017)).* (1st ed.). http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF

Office of The National Economic and Social Development Council. (2021). *Progress Report on Thailand's Sustainable Development Goals. (2016-2020).* https://sdgs.nesdc.go.th/exhibitions/brightleapforward2021/report2016-2020/.

Rajapaksha, T., De Silva, S., Basnayake, B. F. A., Jayakody, L. N., Ariyawansha, R. T. K., Siriwardena, A. N., Nolle, J., & Pennie, K. (2017). Effectiveness of Health and Safety Training for Municipal Waste Collectors: A Case Study from Galle, Sri Lanka. In *Tropical Agricultural Research* (Vol. 28, Issue 4).

Regional Environment Office 15 (Phuket). (2020). *Environmental situation report of South West Coast ,2020.* https://www.reo15.go.th/news_document/?cid=22.

Sangkham, S., Thongtip, S., & Sakunkoo, P. (2021). Occupational health hazard exposure and health problems among solid waste collectors in phayao province, northern thailand. *Journal of Public Health and Development*, *19*(2), 206–218.

Social Security Office. (n.d.-a). *Accident rate per 1,000 employees, 2020*. https://www.sso.go.th/wpr/assets/upload/files_storage/sso_th/55c7f40c55f41ffa6bd6428146714f2d.pdf

Social Security Office. (n.d.-b). *Occupational injury or illness statistics classified by province.* https://www.sso.go.th/wpr/assets/upload/files_storage/sso_th/2dacf59c6e91cff1eed82902aa2ca779.pdf.

Social Security Office. (n.d.-c). *Occupational injury or illness statistics classified by severity and disease occurring according to the nature or condition of the job, 2020.* https://www.sso.go.th/wpr/assets/upload/files_storage/sso_th/3f2379088942f282fb0b26de0f3f24b8.pdf.

Srisatidnarakul, B. (2010). *The Methodology in Nursing Research* (Fifth edit). U & I INTER MEDIA CO.,LTD.

Theppitak, T. (2013). The KAP Model and A Study of Behavior and Attitude on Prevention HIV/AIDS Infection in Thai Seafarers. *Journal of Management Science Chiangrai Rajabhat University*, *2*, 84–102. https://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/admin/article_files/26_1.pdf

Thirarattanasunthon, P., Kwanhian, W., & Yaowayod, A. (2017). Health Impact Assessment and Quality of Life among Scavengers Exposed to Solid Waste in a Municipllity Dump Site, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand. *Journal of Health Science*, *26*(4), 680–689.